

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great
Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

**SA EXAM
PAPERS**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

VERBRUIKERSTUDIES

NOVEMBER 2019

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 200

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 21 bladsye.

VRAAG 1: KORTVRAE

1.1	1.1.1	C✓	<i>Onthou, maklik (Verken, p.182; Suksesvol, p.201-203)</i>	(1)
	1.1.2	B✓	<i>Onthou, maklik (Verken, p.180; Suksesvol, p.196)</i>	(1)
	1.1.3	A✓	<i>Toepassing, matig (Verken, p.166; Suksesvol, p.184)</i>	(1)
	1.1.4	C✓	<i>Onthou, maklik (Verken, p.71; Suksesvol, p.78)</i>	(1)
	1.1.5	A✓	<i>Onthou, maklik (Verken, p.95; Suksesvol, p.112-113)</i>	(1)
	1.1.6	B✓	<i>Analisering, matig (Verken, p.73-74; Suksesvol, p.83-84)</i>	(1)
	1.1.7	C✓	<i>Verstaan, matig (Verken, p.71; Suksesvol, p.77)</i>	(1)
	1.1.8	D✓	<i>Verstaan, matig (Verken, p.140; Suksesvol, p.159)</i>	(1)
	1.1.9	B✓	<i>Verstaan, maklik (Grade 11)</i>	(1)
	1.1.10	A✓	<i>Verstaan, maklik (Grade 11)</i>	(1)
	1.1.11	B✓	<i>Verstaan, maklik (Verken, p. 49; Suksesvol, p.51)</i>	(1)
	1.1.12	B✓	<i>Verstaan, maklik (Verken, p. 53; Suksesvol, p.57)</i>	(1)
	1.1.13	D✓	<i>Onthou, maklik (Verken, p.125; Suksesvol, p.146)</i>	(1)
	1.1.14	A✓	<i>Verstaan, matig (Verken, p.130; Suksesvol, p.148,49)</i>	(1)
	1.1.15	D✓	<i>Verstaan, matig (Verken, p.97; Suksesvol, p.117)</i>	(1)
	1.1.16	C✓	<i>Toepassing, matig (Verken, p.36-37; Suksesvol, p.38-39)</i>	(1)
	1.1.17	C✓	<i>Toepassing, matig (Verken, p.36-37; Suksesvol, p.38-39)</i>	(1)

- 1.2 1.2.1 D✓ (1)
- 1.2.2 C✓ (1)
- 1.2.3 F✓ (1)
- 1.2.4 G✓ (1)
- 1.2.5 A✓ (1)

Verstaan, matig (Verken p.163-165; Suksesvol p.180-182)

- 1.3 A✓
- E✓ (Enige volgorde) (2)

LET WEL: Minus 1 punt indien die woorde geskryf word

Verstaan, matig (CAPS p.32)

- 1.4 1.4.1 F✓ (1)
- 1.4.2 B✓ (1)
- 1.4.3 G✓ (1)
- 1.4.4 E✓ (1)
- 1.4.5 C✓ (1)

Onthou, matig (Verken p.95; Suksesvol p.113-114)

- 1.5 C✓
- D✓
- F✓
- G✓
- H✓ (Enige volgorde) (5)

Onthou, maklik (Verken, p.120; Suksesvol, p.139)

- 1.6 1.6.1 (Produk) spesifikasies✓ (Verken p.16; Suksesvol p.21)
- 1 6 2 Aantrekkingskrag vir verbruikers/ kliënte
aantrekkingskrag/ verpakking/
verbruikersaanklank✓ (Verken p.13; Suksesvol p.20)
- 1.6.3 Volhoubare/Volhoubaarheid (produksie)✓ (Verken p.26; Suksesvol p.26)
- 1.6.4 Aanvangskoste/**voor bedryfskoste**✓ (Verken p.35; Suksesvol p.18)
- 1.6.5 Kliëntebetrekkinge/ verhoudings/
klëintesorging/ kliëntediens/
verbruikersregte✓ (Verken p.24; Suksesvol p.25)
- 1.6.6 Bokoste/ Oorhoofse/ operasionele/
bedryfs/koste✓ (Verken p.37; Suksesvol p.41)

Verstaan, moeilik

LET WEL: Moenie voorbeelde aanvaar nie (6)
[40]

VRAAG 2: DIE VERBRUIKER**2.1 2.1.1 Noem TWEE vorme van hernubare energiebronne.**

- Sonkrag/sonenergie/son✓¹
- Windkrag/turbine energie✓²
- Hidroëlektrisiteit/hidro-energie/water✓³
- Bio/hout/mis/plantmateriale-energie✓⁴

(Enige 2) (2)

*Onthou, maklik (Verken, p.170-171; Suksesvol, p.191-192)***2.1.2 Noem DRIE voordele van die gebruik van hernubare energiebronne vir die natuurlike omgewing.**

- Minder lugbesoedeling/ skoner lug/ geen suurreën/geen swaeldioksied/ geen koolstofdioksiedgasse/ minder rook/ mis.✓¹
- Minder waterbesoedeling/ ondergrondse waterbesoedeling.✓²
- Minder geraasbesoedeling/ geen geraasbesoedeling.✓³
- Verminderde behoefte aan fossielbrandstowwe/ steenkool/ energie.✓⁴
- Minder grondbesoedeling/ geen land versteuring/ gawe vir steenkool.✓⁵
- Geen habitatverlies/ geen diere sal verplaas word nie/ geen plante word beskadig nie/ fauna en flora word nie geaffekteer nie.✓⁶
- Sal nie die omgewing beskadig nie/ omgewingsvriendelik/ skoon omgewing.✓⁷

LET WEL: Indien “minder besoedeling” genoem word kan ‘n punt toegeken word vir ✓ 1/2/3

(Enige 3) (3)

Verstaan, matig (Verken, p.170-171; Suksesvol, p.191-192)

2.2 Definieer die terme hieronder:**(a) Waarborg**

- Die versekering✓¹ dat die produk in 'n werkende toestand sal bly✓²
- vir 'n spesifieke tydperk.✓³ (Enige 2)

OF

- Dit is 'n belofte van die vervaardiger✓⁴ dat hulle enige probleme met die produk sal uitsorteer✓⁵ binne die spesifieke vaste tydperk.✓⁶ (Enige 2)

OF

- 'n Geskrewe belofte✓⁷ dat die kwaliteit/ duursaamheid van 'n produk/ diens aan sekere standaarde sal voldoen✓⁸ en indien die produk/ diens nie die voorwaardes van die waarborg bevredig nie, sal die geld wat betaal is terug gegee/ terugbetaal word.✓⁹ (Enige 2) (2)

*Verstaan, matig (Verken, p.158; Suksesvol, p.175)***(b) Vrystellingsklousule**

'n Vrystellingsklousule spreek 'n party vry van enige aanspreeklikheid✓¹ indien hy/sy sou versuim om die ooreenkoms na te kom/ wanneer die produk waarop daar ooreengekom is, nie die doel dien waarvoor dit bekom/gekoop was nie.✓² (2)

*Verstaan, matig (Verken, p.156; Suksesvol, p.173)***2.3 Lees die scenario hieronder en identifiseer die vrystellingsklousule wat in die kontrak gestipuleer was.**

Geen terugbring/ terug stuur/ omruil-beleid.✓ (1)

*Verstaan, matig (Verken, p.156; Suksesvol, p.173)***2.4 2.4.1 Verduidelik die gevolge wat die minimum loon op inflasie sal hê.**

- Soos die koste van arbeid verhoog✓¹ sal die lone wetsontwerp/ werknemers se loonkoste verhoog.✓²
- Dit sal 'n styging in inflasie veroorsaak✓³ aangesien die prys van goedere en dienste sal styg/ verbruikers meer sal betaal✓⁴ (4)

Toepassing, matig (Verken, p.167-168; Suksesvol, p.184-185)

2.4.2 Voorspel wat die gevolge van die minimum loon op die finansies van Suid-Afrikaanse huishoudings sal hê.

- Soos die koste van arbeid verhoog✓¹ mag baie werkgewers nie in staat wees om dieselfde hoeveelheid werknemers in diens te neem nie✓² en baie mense kan werkloos word.✓³
- Meer werkloosheid sal meer druk op die ekonomie/ huishouding se finansies plaas/ gesinne sal armer word✓⁴ en sal inruil die ekonomiese groei vertraag.✓⁵
- Werklose mense in huishoudings sal meer op werkloosheid fasiliteite/ WVF/ staatstoelae staatmaak.✓⁶
- Werklose mense in huishoudings sal nie in staat wees om goedere en dienste te koop nie.✓⁷
- Werklose mense kan nie geld spaar nie/huishoudings kan nie geld spaar nie.✓⁸
- Die laer vlak loon verdieners betaal nie inkomste belasting nie.✓⁹
- Werkgewers mag werksure verminder om dieselfde lone te betaal wat nie 'n effek sal hê op die finansies van die huishoudings nie.✓¹⁰
- Mense wat minder as die minimum loon verdien sal meer verdien/ huishoudings sal nou meer geldhê.✓¹¹ armoede sal verminder✓¹²
- Mense/ huishoudings sal meer koopkrag hê en kan nou voedsel koop vir oorlewing/ basiese behoeftes bevredig✓¹³ en sal beter leef omstandighede hê✓¹⁴ sodra hulle die minimum loon verdien.

(Enige 6)

(6)

Analiserings, moeilik (Verken, p.167-168; Suksesvol, p.184-185)

[20]

VRAAG 3: VOEDING EN VOEDING**3.1 Definieer die term voedselsekerheid.**

Voedselsekerheid is die vermoë van individue om op 'n daaglikse basis✓¹ voldoende/ genoeg voedsel te kry.✓²

OF

Voedselsekerheid beteken om genoeg/ voldoende✓³ veilige voedsel✓⁴ te kry.

OF

Toegang tot veilige,✓⁵ voedsame voedsel om 'n gesonde aktiewe lewenstyl instand te hou✓⁶

(2)

Onthou, maklik (Verken, p.106; Suksesvol, p.128)

3.2 Noem die eetversteuring wat gekenmerk word deur die eet van groot hoeveelhede voedsel of eetvergryping gevolg deur self-geïnduseerde braking.

Bulimia (nervosa)✓

Onthou, maklik (Verken, p.82; Suksesvol, p.95)

(1)

3.3 3.3.1 Identifiseer die ensiem wat by die melk gevoeg is.

Laktase✓

Onthou, maklik (Verken, p.79; Suksesvol, p.93)

(1)

3.3.2 Verduidelik die voordele van die byvoeging van die ensiem vir 'n persoon wat aan laktose-intoleransie ly.

Die persoon sal nie meer aan die newe-effekte✓¹ van laktose intoleransie ly nie omdat die (ensiem) laktase sal help om die laktose na glukose/ galaktose✓² af te breek/ verteer,✓³ wat dan in die bloedstroom geabsorbeer word.✓⁴

(Enige 2)

Onthou, matig (Verken, p.79; Suksesvol, p.93)

(2)

3.3.3 Verduidelik die rede waarom Nolac-melk vir 'n persoon met osteoporose geskik is.

- (Nolac melk bevat kalsium wat) die bene versterk/ beendigheid verhoog.✓¹
- (Dit bevat vitamien D wat) met die absorbering van kalsium help.✓²

Onthou, maklik (Verken, p.76; Suksesvol, p.90)

LET WEL: Geen punte word toegeken indien die voedingstowwe alleen genoem word omdat dit in die vraag is.

(2)

3.3.4 Noem of Nolac-melk vir 'n persoon met 'n melkallergie geskik is. Motiveer jou antwoord.

- Nolac-melk is nie geskik✓¹ (1)
- Nolac-melk bevat proteïene/ 'n allergeen in melk.✓² Indien dit ingeneem word, sal die liggaam verkeerdelik dink dat die proteïen skadelik is✓³ en die immuunstelsel sal reageer✓⁴ teen die proteïen deur teenliggaampies op te bou.✓⁵ (Enige 2) (2)

Verstaan, matig (Verken, p.76; Suksesvol, p.91-92)

3.4 Beveel VIER dieetriglyne aan, met redes, vir die bestuur van vetsug.

- Eet meer voedsel hoog in vesel,✓¹ dit sal jou versadig maak/ die gevoel van honger vertraag✓² sodat jy minder sal eet.✓³
- Eet ten minste drie maaltye per dag/ moenie ontbyt oorslaan nie.✓⁴ Die oorslaan van maaltye kan daartoe lei dat jy jouself later in die dag ooreet.✓⁵ Deur ontbyt oor te slaan word die metabolisme vertraag.✓⁶
- Verminder die vetinname/ eet maer vlies/ vis/ hoender✓⁷ aangesien dit die totale energie inname sal verminder✓⁸ en bydra tot gewigsverlies.
- Rooster/ bak/ stoom voedsel✓⁹ aangesien braai meer energie/ kilojoules✓¹⁰ byvoeg wat as vet geberg kan word.✓¹¹
- Eet lae GI voedsel✓¹² omdat dit sal help om bloedglukose te beheer✓¹³ en die honger gevoel vertraag.✓¹⁴
- Verhoog die inname van peulgroente✓¹⁵ omdat hulle vullend is✓¹⁶ en laag in vet is.✓¹⁷ Dit sal ooreet verminder.✓¹⁸
- Peusel aan gesonde voedsels/ kies minder gemorskos/ minder lekkers tussen maaltye,✓¹⁹ dit sal die totale kJ inname verminder.✓²⁰
- Deur baie (skoon) water te drink✓²¹ sal hulle versadig voel✓²² sodoende sal hulle minder eet.✓²³
- Eet ten minste 5 porsies/ baie vrugte en groente per dag✓²⁴ aangesien hulle ryk aan vesel✓²⁵ en honger sal verminder✓²⁶ dus sal hulle minder eet.✓²⁷
- Verminder alkohol inname✓²⁸ aangesien dit hoog in energie/ kilojoulewaarde is.✓²⁹
- Eet kleiner hoeveelhede/ porsies voedsel✓³⁰ dit sal die total energie inname verminder✓³¹ en bydra tot gewigverlies. (Enige 4 x 2) (8)

Verstaan, matig (Verken, p.83; Suksesvol, p.97-98)

LET WEL: Nie oefening of aktiewe leefstyl nie omdat dit betrekking op dieetkundige riglyne het.

3.5 3.5.1 Noem TWEE simptome wat die vloedslagoffers kon getoon het.

- Geelsug/ geel vel/oë✓¹
- Koors/ sweet✓²
- Moegheid✓³
- Verlies aan eetlus✓⁴
- Diarree/ maagwerk/spoel✓⁵
- Naarheid✓⁶
- Donker uriene✓⁷
- Modderkleurige stoelgange/ ontlasting✓⁸
- Braking✓⁹
- Gewrigpyn✓¹⁰
- Abdominale/buikpyn✓¹¹
- Ongemak in die area van die lewer✓¹²

(Enige 2) (2)

Onthou, maklik (Verken, p.89; Suksesvol, p.103)

3.5.2 Gee 'n rede waarom die simptome eers nadat hulle huis toe gegaan het, verskyn het.

Die inkubasieperiode van Hepatitis A is 15 tot 50 dae/ met 'n gemiddelde van 28 dae/ 3-5 weke na infeksie.✓¹

OF

Dit neem 'n rukkie vir die simptome om te verskyn/ duidelik te word.✓²

(1)

Verstaan, matig: (Verken, p.89; Suksesvol, p.103)

3.5.3 Skryf 'n paragraaf om te verduidelik hoe die siekte so maklik tussen die vloedslagoffers kon versprei het.

Hulle het toilette/ ablusie/ wasgeriewe/ eetgerei gedeel/ swak sanitasie/ gebrek aan persoonlike higiëne.✓¹ Indien mense nie ingeënt/ nie gevaksineer was nie✓² is hulle meer vatbaar/ kwesbaar dus doen hulle maklik hepatitis A op.✓³ Mense wat in nabye kontak gehuisves word/ mense in beperkte spasie, steek maklik mekaar aan met die infeksie/ versprei van een persoon na 'n ander.✓⁴ Daar was geen/ nie genoeg lopende/ skoon water vir persoonlike higiëne/ om hulself te was.✓⁵ Daar was nie/ nie genoeg lopende/ skoon water om eetgerei te was nie.✓⁶ Voorbereide voedsel kon voorberei was deur besmette mense wat nie hul hande gewas het, nadat die toilet besoek was nie.✓⁷ Beskikbare voedsel/ water kon besmet was.✓⁸

(Enige 4) (4)

Toepassing, matig (Verken, p.89; Suksesvol, p.103)

LET WEL: Trek een punt af indien nie in paragraaf formaat geskryf is nie.

3.6 3.6.1 Bespreek waarom dit onwaarskynlik is dat Colin aan anemie sal ly.

- Die hoender/ maer vleis/ vis/ blaargroentes/ pruimedante/ volgraanprodukte voorsien genoeg yster^{✓1} om rooibloedselle te bou/ hemoglobien in die rooibloedselle^{✓2} om suurstof na die liggaamselle te vervoer.^{✓3}
- Die hoender/ maer vleis/ vis is ryk in vitamien B₁₂^{✓4} wat nodig is vir die vorming van rooibloedselle.^{✓5}
- Die donkergroen blaargroentes/ volgraanprodukte verskaf foliensuur^{✓6} wat help in die vorming van rooibloedselle.^{✓7}
- Die lemoen/ bessiesap bevat vitamien C^{✓8} wat sal help met die absorpsie van yster.^{✓9}
- Die yster sal goed in die liggaam geabsorbeer word^{✓11} aangesien hy nie koffie drink nie.^{✓12} (Enige 3 x 2) (6)

Toepassing, matig (Verken, p.76; Suksesvol p.90-91)

LET WEL: Indien slegs die korrekte nutriënte sonder enige bespreking genoem word, kan **GEEN** punt toegeken word.

3.6.2 Stel voor, met redes, waarom Colin nie die gevaar staan om diabetes te ontwikkel nie.

- Colin eet 'n laevet dieet^{✓1} (vellose hoender/ maer vleis/ vis/ suiwelprodukte) wat help om liggaamsgewig te beheer^{✓2} en dit sal help met die beheer van die bloedglukosevlakke^{✓3}
- Die vars groen blaargroentes/ volgraanprodukte/ pruimedante is ryk in vesel^{✓4} verteer stadig/ geleidelik^{✓5} en sal groot wisseling in die bloedglukosevlakke voorkom.^{✓6}
- Die onversoete suiwelprodukte/ onversoete suiwer lemoensap/ bessiesap/ slaai is laag in suiker^{✓7} en mag laag in GI wees^{✓8} wat 'n vinnige verhoging in die bloedglukosevlak voorkom^{✓9} en sal voorkom dat die pankreas te veel insulien produseer.^{✓10}
- Hy hardloop daagliks 10 km/ oefen^{✓11} wat help om die kilojoules wat hy inneem te verbrand^{✓12} en verlaag die bloedglukosevlakke/ help met die funksionering van insulien.^{✓13} (Enige 8) (8)

Analiserings, matig (4); Analiserings, moeilik (4) (Verken, p.72-73; Suksesvol p.80-83)

[40]

VRAAG 4: KLEDING**4.1 Gee TWEE voorbeelde van ekovriendelike kledestowwe.**

- Hennep✓¹
- Bamboes✓²
- Soja kledestof✓³
- Organiese✓⁴katoen
- Flas/linne✓⁴
- Lyocell✓⁵
- Sy✓⁶
- Sybokhare✓⁷
- Alpacawol✓⁸
- Wol✓¹⁰

(Enige 2) (2)

*Onthou, maklik (Verken, p.62; Suksesvol, p.67)***4.2 4.2.1 Definieer die term *modeneiging*.**

Modeneigings is die rigting waarin modes/ styl/ silhoeët beweeg.✓ (1)

*Onthou, maklik (Verken, p.49; Suksesvol, p.51)***4.2.2 Gee DRIE redes waarom denimjeans as 'n klassieke mode beskou kan word.**

- Die denimbreek bly vir 'n lang tyd/ periode/ oor baie seisoene/ jare gewild/ tydloos.✓¹
- Hulle word deur 'n groot groep mense/verskillende ouderdomsgroepe aanvaar/ hulle is smaakvol/ geskik vir die meeste mense.✓²
- Amper almal vertoon goed in denimbroke.✓³
- Hulle word gekenmerk deur eenvoud/eenvoudige lyne.✓⁴
- Af-en-toe het denimbroke 'n subtiele verandering in die styl/ silhoeët/ buitelyne.✓⁵

(Enige 3) (3)

*Verstaan, matig (Verken, p.49; Suksesvol, p.51)***4.2.3 Identifiseer TWEE jare (tydperke) toe denimjeans 'n retrospektiewe mode van die 1960's was.**

- 1970/ uitklok✓¹
- 1995/ stewelsnit/ been✓²
- 2005/ versierde denimbreek✓³

(Enige 2) (2)

*Verstaan, maklik (Verken, p.51; Suksesvol, p.53)***4.2.4 Die denimjeans van 2019 is 'n voorbeeld van 'n mode-oplewing van 'n vorige jaar. Noem die jaar.**

1950✓ (1)

Verstaan, maklik (Verken, p.51; Suksesvol, p.53)

4.2.5 Bespreek hoe tegnologiese faktore veranderinge gebring het in die tekstielstof en modeneigings van denimjeans.

- Dit het gelei tot beter tekstiele/ kleeystowwe^{✓1} en skepping van rekstowwe vir denim/ noupassende denimbroeke.^{✓2}
- Beter gerekenariseerde patrone^{✓3} het gelei tot die skepping van meer/ nuwe/ verskillende style en kenmerke.^{✓4}
- Verbeterde masjiene^{✓5} maak massa produksie^{✓6} moontlik om met nuwe neigings tred te hou.
- Beter kleurmodes en kleurvastheidprosesse^{✓7} / in suur gewas^{✓8} het verskeidenheid/ 'n reeks kleure beskikbaar verhoog.^{✓9}
- Beter naai/ borduurmasjiene^{✓10} het borduurwerk op die denim moontlik gemaak.^{✓11}
- Denimbroeke kan versier word met knoppies/ krale^{✓12} deur verfraaiingsmasjiene te gebruik.^{✓13}
- Geskeurde denimbroeke het modieus geword^{✓14} as gevolg van tegnologiese ontwikkeling omdat masjiene denimbroeke skeur^{✓15} nadat die denimbreek vervaardig is. (Enige 3 x 2) (6)

Toepassing, moeilik (Verken, p.51; Suksesvol, p.54)

4.3 4.3.1 Identifiseer die praktyk waaraan die kleinhandelsreus skuldig bevind is.

- Nagemaakte/ namaaksel/ vervalsing[✓] (1)

Verstaan, matig (Verken, p.64-65; Suksesvol, p.72)

4.3.2 Voorspel watter impak die kleinhandelsreus op die eienaar van die oorspronklike besigheid kon gehad het.

- Die oorspronklike eienaar/ besigheid sal inkomste/ kliënte/ wins verloor/ verkope verloor^{✓1} aangesien daar 'n oorvloed van soortgelyke produkte is wat goedkoper as die oorspronklike produk sal wees.^{✓2}
- Die beeld en reputasie van die eienaar/ besigheid kan in gedrang gebring word^{✓3} aangesien dit nie meer eksklusief is nie^{✓4} omdat daar 'n goedkoper weergawe beskikbaar is.^{✓5}
- Verbruikers mag vertrou in die oorspronklike produk verloor.^{✓6}
- Die eienaar/ besigheid sal geleenthede mis om uit te brei^{✓7} weens die kleinhandelsreus wat die mark oorvloed met goedkoper kopieë.^{✓8} (Enige 4) (4)

Evaluering, moeilik (Verken, p.64; Suksesvol, p.72)

[20]

VRAAG 5: BEHUISING EN INTERIEUR**5.1 5.1.1 Noem die tipe huiseienaarskap waar 'n maandelikse heffing betaal moet word.**

Deeltiteleienaarskap✓

(1)

*Onthou, maklik (Verken, p.122; Suksesvol, p.140)***5.1.2 Noem aan wie die heffing betaal moet word.**

Die huiseienaarsvereniging/ regspersoon.✓

(1)

*Onthou, maklik (Verken, p.122; Suksesvol, p.140)***5.2 Noem DRIE dokumente wat deur 'n bank vereis sal word om 'n huislening aan 'n voornemende huiseienaar toe te staan.**

- (Gesertifiseerde) afskrif van die koper se Suid Afrikaanse identiteitsdokument/ paspoort✓¹
- Bewys van inkomste (onlangse salarisstrokies of bankstate) vir die laaste drie maande/ brief van die werkgever✓²
- Afskrif van die koopaanbod/ Koopakte✓³
- Bewys van huidige residensiële adres/ nutsrekening✓⁴
- Inkomstebelasting verwysingsnommer✓⁵
- Volle voltooide (ondertekende) aansoekvorms✓⁶

(Enige 3)

(3)

*Onthou, maklik (Verken, p.129; Suksesvol, p.147)***5.3 Definieer die term *huurkontrak*.**

'n Huurkontrak is 'n kontrak/ ooreenkoms✓¹tussen 'n eienaar van eiendom/ verhuurder en die huurder. ✓²

(2)

Onthou, maklik (Verken, p.118; Suksesvol, p.137)

5.4 Verwys na die inligting hierbo en bespreek DRIE voordele van die huur van eiendom en DRIE voordele van die koop van eiendom.

Voordele van Huur:

- Met so baie eenhede wat leeg is, kan die huur onderhandel word. ✓¹
- Dit sal nie moeilik wees ✓² om eiendom te vind om te huur omdat baie plekke beskikbaar is. ✓³
- Huur is 'n meer bekostigbare opsie as voorheen ✓⁴ terwyl jy spaar/ wag om te koop/ bou. ✓⁵
- 'n Eiendom/ eenheid/ vertrek wat reeds gemeubileerd is kan gehuur word ✓⁶ en dit sal meer bekostigbaar wees as om meubels te koop sowel as 'n verband te betaal. ✓⁷ (Enige 3)

Voordele van Koop:

- Dit is goedkoper ✓⁸ om nou te koop as 'n jaar gelede.
- Verkooppryse kan onderhandel word ✓⁹ omdat verkopers nie maklik eiendom verkoop nie.
- Oordragkoste/ verbandregistrasiekoste sal laer wees ✓¹⁰ indien eiendomspryse laer is.
- Om eiendom teen 'n laer prys te koop ✓¹¹ is 'n goeie belegging ✓¹² omdat die waarde oor 'n tydperk styg. ✓¹³
- Groter verskeidenheid om van te kies ✓¹⁴ (Enige 3) (6)

Verstaan, matig (Verken p.117-122: Suksesvol p.137-140)

LET WEL: Algemene voordele en nadele van huur/koop moenie ingesluit word nie.

5.5 5.5.1 Noem VIER universele ontwerp kenmerke wat op vrieskaste aangetref kan word.

- Dubbelkantige deur ✓¹
- Outomatiese deur-sluit funksie ✓²
- Hoogte-verstelbare rakke/ verskillende grootte kompartemente ✓³
- Maklik om skoon te maak binnekant ✓⁴
- Glasrakke met 'n geenstort afwerking ✓⁵
- Laaie met rollers wat maklik is om te verwyder/ uit trek laaie/ mandjies wat maklik is om te verwyder ✓⁶
- Temperatuur beheer ✓⁷
- Waarskuwing/ alarm om die deur toe te maak wanneer dit oop is ✓⁸
- Geen vriessisteem/ outomatiese ontdooing ✓⁹
- 'n Lig gaan aan wanneer die deur oop gemaak word. ✓¹⁰

(Enige 4) (4)

Onthou, maklik (Verken, p.137; Suksesvol, p.159)

5.5.2 Noem die voordele van 'n vrieskas met 'n vriesvrye opsie.

Vriesvrye opsie bespaar elektrisiteit, ✓¹ tyd✓² en menslike energie/ maklik om skoon te maak✓³ omdat jy nie die vrieskas hoef te ontdooi nie. (Enige 2) (2)

Verstaan, matig (Verken, p.145; Suksesvol, p.159)

5.5.3 Gee DRIE redes waarom dit die goedkoopste opsie sal wees om 'n vrieskas kontant te koop.

- Deposito word nie vereis nie.✓¹
- Geen administrasiefooie is betaalbaar nie.✓²
- Geen versekeringsfooie is betaalbaar nie.✓³
- 'n Kontantafslag kan gevra/ onderhandel word✓⁴ dus kan die vrieskas goedkoper word as die oorspronklike prys.✓⁵
- Geen rente word betaal nie.✓⁶ (Enige 3) (3)

Verstaan, maklik (Verken, p.148; Suksesvol, p.162)

5.5.4 Verduidelik die voordele daarvan om 'n vrieskas volgens 'n huurkooptransaksie te koop.

- Die vrieskas kan in paaielemente oor 'n tydperk afbetaal word.✓¹
- Dit is meer bekostigbaar om kleiner paaielemente oor 'n tydperk te betaal.✓²
- 'n Stukkende/ foutiewe vrieskas kan onmiddellik met 'n nuwe een vervang word.✓³
- Die vrieskas kan huis toe geneem word terwyl dit afbetaal/ gebruik word.✓⁴ (Enige 2) (2)

Verstaan, maklik (Verken, p.148; Suksesvol, p.162)

5.5.5 Vergelyk die regop vrieskas en die kisvrieskas hieronder ten opsigte van die volgende kriteria en gee 'n rede vir ELKE antwoord.

KRITERIA	REGOP VRIESKAS	KISVRIESKAS
(a) Nie-menslike energie verbruik	Regopstaande vrieskaste gebruik meer elektrisiteit.✓ ¹ (1) Rede: Meer koue lug ontsnap wanneer die deur oopgemaak word.✓ ² (1)	Kisvrieskaste gebruik (10-25%) minder elektrisiteit.✓ ³ (1) Rede: Hulle is meer geïnsuleer/ lug ontsnap nie wanneer die deur oopgemaak word nie.✓ ⁴ (1)
(b) Menslike energie verbruik om	Maklik om te organiseer/ vereis minder energie om items te verwyder/ makliker om skoon te maak/ bespaar tyd✓ ⁵ (1) Rede: Items word georganiseer/ op rakke wat maklik verwyder kan word/ maklik bereik kan word gepak.✓ ⁶ (1)	Nie altyd maklik om te organiseer/ vereis meer menslike energie om items te verwyder/ meer energie om skoon te maak/ neem meer tyd.✓ ⁷ (1) Rede: Mandjies/ ander items moet verwyder word om bevrore voedsel onder in die vrieskas te bereik.✓ ⁸ (1)

(8)

Verstaan, matig (Verken, p.145; Suksesvol, p.159)

LET WEL: Trek een punt af indien nie in tabel formaat geskryf is nie.

5.6 **Evalueer die geskiktheid van die aankoop van die draagbare/mobiele vrieskas hierbo om aan die gesin se behoeftes te voldoen.**

- Dit kan gebruik word wanneer hulle op kampeer uitstappies gaan✓¹ en as 'n tweede vrieskas✓² in die huis gebruik word (meerdoelig).
- Dit is kleiner as 'n standaard vrieskas en sal in die meenthuis pas.✓³
- Die vrieskas kan as 'n koffie tafel/tafel vir 'n TV gebruik word by die huis (meerdoelig).✓⁴
- Vlekvryestaal afwerking is duursaam/ sal langer hou/ nie roes nie.✓⁵
- Mandjies word ingesluit wat die organisasie van voedsel vergemaklik.✓⁶
- Poli-uretaan insulasie sal verseker dat die toestel die lae temperatuur behou terwyl dit vervoer word.✓⁷
- LED lig is omgewingsvriendelik/ hou lank.✓⁸
- LED lig sal verseker dat die voedsel maklik gesien kan word in die donker.✓⁹
- Die geluidwaarskuwing wanneer die deksel oopgemaak word, sal hulle waarsku wanneer die toestel te lank oop is en te veel koue lug verlore gaan/ wanneer voedsel uitgehaal word.✓¹⁰
- Dit kan maklik op die sleepwaentjie✓¹¹ vervoer word wanneer hulle geen kamp.
- Dit is duurder as 'n konvensionele kisvrieskas.✓¹²
- Die temperatuur kan aangepas word (-22°C tot 10°C), ✓¹³ dus kan dit as 'n yskas of 'n vrieskas.✓¹⁴
- Digitale termostaat maak dit maklik om die temperatuur te stel/ dit is maklik om die digitale termostaat te lees.✓¹⁵
- Die slot laat toe dat die vrieskas gesluit kan word terwyl daar kampeer word/ tydens vervoer.✓¹⁶
- Die dubbel handvatsels beteken dat die vrieskas/ yskas maklik hanteer kan word.✓¹⁷
- Die bron van energie word nie aangedui nie en dus is dit onduidelik of die vrieskas die voedsel vir dae sal sal kan koud hou.✓¹⁸
- Die mobiele vrieskas is nie dragbaar nie,✓¹⁹ dit is te groot✓²⁰ en dit sal nie op die waentjie pas nie ✓²¹
- Daar mag nie genoeg opbergruimte vir die vrieskas in die huis wees nie.✓²²
- Die vrieskas is te groot om vir kampering gebruik te word asook vir die gesin van vier.✓²³
- Dit sal baie elektrisiteit/ gas en baie brandstof gebruik vir die motor wat die waentjie sleep.✓²⁴
- Die prys is geskik in vergelyking met die kenmerke en die grootte van die vrieskas. ✓²⁵ (Enige 7)

(7)

Gevolgtrekking: Hierdie toestel sal geskik wees✓²⁶ vir die gesin hoewel dit duur is. Dit is meerdoelig.

OF

Gevolgtrekking: Die vrieskas is nie geskik✓²⁷ vir die gesin van vier en vir kampering. Dit is te groot.

(1)

Evaluering, moeilik (Verken, p. 133-137, 145; Suksesvol, p.152-155)

LET WEL: Leerders kan die positiewe en negatiewe aspekte kombineer.

[40]

VRAAG 6: ENTREPRENEURSKAP**6.1 Noem TWEE vereistes wat in ag geneem moet word om gehalteprodukte te verseker.**

- Geskik vir die teikenmark.✓¹
- Aanbieding van die produk.✓²
- Gehalte van grondstowwe.✓³
- Gehalte en ontwerp van verpakking.✓⁴
- Gehalte van opberging.✓⁵
- Veiligheid.✓⁶
- Etiketterming.✓⁷

(Enige 2) (2)

*Onthou, maklik (Verken, p.20-24; Suksesvol, p.24)***6.2 Verduidelik waarom 'n gehalteproduk 'n mededingingsvoorsprong moet hê.**

- 'n Mededingende voordeel sal verseker dat die produk iets spesiaals/ verskillend bevat✓¹ wat die kompetisie/ kompeterende besigheid/ produk nie bevat nie en dus is dit aantrekliker om te koop.✓²

OF

- 'n Produk met 'n mededingende voordeel sal 'n voordeel het bo 'n soortgelyke produk van die kompetisie/ kompeterende besigheid/ produk✓³ en dus is dit aantrekliker om te koop.✓⁴ (Enige 2) (2)

*Onthou, maklik (Verken, p.13; Suksesvol, p.11)***6.3 Gee VIER redes waarom daar aanbeveel word dat 'n entrepreneur plaaslik vervaardigde produkte moet gebruik.**

- Dit is maklik om te verkry.✓¹
- Dit stimuleer die plaaslike ekonomie/ ondersteun plaaslike besighede.✓²
- Vars geproduseerde produkte sal goeie gehalte hê.✓³
- Dit is goedkoper as om produkte uit 'n ander area te koop.✓⁴
- Dit hoef nie vervoer te word nie, dus is daar minder koolstofuitlatings/ minder besoedeling.✓⁵
- Bespaar op vervoerkoste.✓⁶

(Enige 4) (4)

*Onthou, maklik (Verken, p.13; Suksesvol, p.32)***6.4 Beskryf die stadium wanneer 'n entrepreneur 'n finansiële uitvoerbaarheidstudie moet doen.**

'n Finansiële uitvoerbaarheidstudie moet voor 'n besigheid begin/ gekoop/ voor 'n nuwe produk bekend gestel word✓¹ of voordat enige geld op die besigheds-idee/ besighedsplan bestee word/ om aan te hou met die besigheid gedoen word.✓² (2)

Onthou, matig (Verken, p.35; Suksesvol, p.35)

6.5 6.5.1 Identifiseer Nellie se teikenmark.

- Leerders✓¹
- Onderwysers✓²
- Medewerkers✓³
- Ouers✓⁴
- Mense wat troues het✓⁵
- Mense wat begrafnisse het✓⁶
- Gemeenskapslede/ bure✓⁷

(Enige 3) (3)

*Verstaan, maklik (Verken, p.20; Suksesvol, p.11)***6.5.2 Noem die nie-menslike hulpbronne wat Nellie in ag moes neem toe sy haar produk vir kleinskaalse produksie gekies het.**

- (Beskikbaarheid) van aanvangsgeld/ koste/ sy verdien 'n salaris aangesien sy 'n algemene werker is.✓¹
- (Beskikbaarheid) van gereedskap/ stoof/ koekiemenger/ 'n vries-kas.✓²
- (Beskikbaarheid) van grondstowwe/ bestanddele.✓³
- (Beskikbaarheid) van werk/ opbergspasie (buitekamers).✓⁴

(4)

*Verstaan, matig (Verken, p.20; Suksesvol, p.11)***6.5.3 Gee TWEE redes waarom Nellie haar bestanddele by groot maat aangekoop het.**

- Dit is goedkoper.✓¹
- Bespaar op vervoerkoste.✓²
- Bespaar tyd omdat sy nie dikwels aankope te doen nie.✓³
- Sy het opbergspasie.✓⁴
- Die meeste bestanddele het 'n lang raklewe.✓⁵
- Voorkom tekorte /onderbreking in produksie.✓⁶
- Sy het groot bestellings.✓⁷

(Enige 2) (2)

*Verstaan, matig (uit die scenario)***6.5.4 Noem die verspreidingsmetode gebruik deur die winkelafsetpunt waar Nellie haar bestanddele gekoop het.**

Indirekte verkope/ deur 'n middelman✓

(1)

Verstaan, maklik (Verken, p.29; Suksesvol, p.32)

6.5.5 Nellie se koekieverkope was konsekwent gedurende die jaar, maar was die beste in November.**(a) Deurlopende/konsekwente verkope:**

- Verbruikers koop koekies in alle seisoene, regdeur die jaar/ dis nie 'n seisoenale produk nie.✓¹
- Troues en begrafnisse vind regdeur die jaar plaas✓² en word deur baie mense bygewoon.✓³
- Sy offer verskeidenheid koekies.✓⁴ (Enige 3) (3)

(b) Beste verkope in November:

- November is die begin van die feestelike seisoen✓⁵ mense onthaal meer/ families kuier mekaar✓⁶ en sommige mense mag koekies as seisoenale geskenke gebruik✓⁷ dus hou hulle koekiesvoorraad in November aan.✓⁸ (3)

Verstaan, matig (Scenario) (Verken, p.39-41; Suksesvol, p.41-42)

6.5.6 Identifiseer VIER stadiums in Nellie se koekieproduksieproses waar sy gehaltebeheer moet toepas.

- Wanneer sy die bestanddele vir produksie kies/ insette✓¹
- Tydens die produksie/ maak van die koekies/ proses✓²
- Die voltooide koekies✓³
- Die verpakte produk, gereed om verkoop te word/ uitsette✓⁴ (4)

Verstaan, matig (Verken, p.16; Suksesvol, p.22)

6.5.7 Analiseer die impak wat beurtkrag op die doeltreffende produksie van Nellie se produkte kon gehad het as sy nie 'n kragopwekker gekoop het nie.

- Indien daar beurtkrag is, is daar geen elektrisiteit✓¹ maar sy kon steeds die koekies produseer.✓²
- Nellie sou nie die koekiedeeg met die koekiemenger kon meng nie✓³ gevolglik sou daar meer moeite ingesit moes word om die koekiedeeg fisies te meng/ meer menslike energieverbruik/ fisiese arbeid wees/ tydrowend wees.✓⁴
- Indien daar nie elektrisiteit was nie, sou die vrieskas nie werk nie✓⁵ wat kon lei tot bederf van grondstowwe/ bederfbare grondstowwe/ margarine/ melk.✓⁶ Dit lei tot verlies van geld.✓⁷
- Daar kon 'n stilstand in produksie was✓⁸ terwyl die voltydse werkers steeds betaal moes word.✓⁹
- Hulle moes waarskynlik vir langer ure werk✓¹⁰ om betyds/ op datum af te lewer, dus moes hulle meer/ oortyd betaal word✓¹¹ wat sou lei tot 'n verlies in geld vir die besigheid.✓¹²
- Dit kon haar produksie verlaag✓¹³ en haar aflewering wat betyds sou was vertraag.✓¹⁴
- Dit kon lei tot verlies in bestellings✓¹⁵ dus verlies in inkomste en wins.✓¹⁶
- Daar kon 'n verlaging in die winsgrens wees✓¹⁷ met die besigheid wat nie gelykbreek nie.✓¹⁸
- Deur nie die beste verkope scenario te bereik✓¹⁹ kan beteken dat hulle 'n verlies lei.✓²⁰ (Enige 5 x 2) (10)

Analisering, moeilik (Verken p.15; Suksesvol p.21)

[40]

GROOTTOTAAL: 200